

Šiame numery:

Kultūros žurnalas tampa būtinybe.
Rizikavau savo gyvenimu:
enciklopedijos leidėjo
Juozas Kapočiaus istorija.
Vytauto Bagdanavičiaus Londono
svartymai.
Algido Landsbergio teatriniai laišukai
iš Europos: Šekspyro "Coriolanas"
Londonė.
V. Vselienės eilėraštis.
Toronto volungijų čiučbėjimas.
Vytauto Smetonos rečitalia.

Kertinė Parastė

Kultūros žurnalas tampa būtinybe

Kai Martino Mažvydo dėka sulaukėm pirmosios lietuviškosios knygos ir dr. Jono Basanavičiaus rūpestiu pasirodė pirmas tautinė prasmės samonin-gas laikraštis "Aušra", buvo jau aišku, kad lietuvių tauta iš primityvių gentinių susikimo priemonių pereina į kultūringų tautų naudojamą raštą. Tai buvo bene svarbiausi ir lemtingiausios mūsų tautos žingsniai. Jų nežinome, vargu ar bū-tume išlikę kaip tauta.

Tačiau auodu žingsniai te-buvo tik padžia. Ir jeigu tik pradžioje būtume sustoję, greičiausiai taigi būtume susilau-kę prūsų liūmo. Laimė, kad bu-vo nesustoti, kad nebuvo pasi-tenkinta tik Katekizmu ir "Auš-ra".

Išlikome, sukūrėme nepri-klusomą valstybę, dabarties okupacijose nepalūžome ir tik-i-me ateitini tik todėl, kad ta-pome kultūringa tauta, lygi vi-soms kitoms Europos tautoms. O interesą kultūrai vėl labiau-siai sužadino spauda, šiuo atveju periodiniai kultūros žurnalai. Be jų būtume taip ir likę primity-vai, gal truputį ir raštingi, bet tik šiaip taip savo pavardei pasi-rašyti. Kultūros žurnalai mū-suose lėmė tai, kad visuomenėje susidarė gyvas kultūrinio gyve-nimo klotas, jau neapsieinas be knygos, be dailės kūrinių, be mokslinių straipsnių, muzikos garsų. Visa tai žurnalai kėlė, kurstė, recenzavo, nuotrauko-mis ir straipsniais savo pusla-piuose rodė. O nenorint nuo gy-venamojo laiko ir nuo kultūrinio kilimo atsilikti, reikėjo tuos kultūros žurnalus prenumeruo-ti, juos vartoti, žiūrėti, skaity-ti. Kultūros žurnalas tautai tapo būtinybe. Jie kultūrinio vi-są tautą, jie kultūrinio ir tas pa-saulėžiūras bei politines gru-puotes, kurios formavo sudėtin-gą ir kūrybingą tautos organiz-mą.

Ir jeigu to nebūtų suskubta padaryti, vargu ar šiandien ga-

lėtume vadintis tuo, kuo esame, vargu ar būtų atlikta tai, kas buvo padaryta ir kas daroma. Pavyzdžiui imkime, tarpe kitų, lietuvių tautos daugumai arti-mą krikščionišką — katalikišką pasaulėžiūrą ir jos daugialypį reikšimą lietuviuose. Kokią si-tuaciją šiandien turėtume tėvy-nėje ir išeivijoje, jeigu šios pa-saulėžiūros raštuose mes nebū-tume iškopė iš, tegu ir labai bū-tinos bei reikšmingos, vien tik maldaknygės poreikio. Jeigu nebūtų įsteigti šviesuomenėi formuoti ir jau susiformavusi šviesuomenėi kelti aukšto lygio kultūros žurnalai "Draugi-ja", "Ateitis", paskui "Židinys", "Naujoji Romuva", o išeivijoje "Aidai", vargu ar šiandien tu-rėtume visai tautai reikšmingą katalikiškąją — krikščioniškąją rezistenciją Lietuvoje, su jos "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika" ir kitais to paties ka-mieno pagrindiniais leidiniais, savo šaknimis susisiekančiais su ankščiauėjusiu ir šviesuo-menę ugdyusiu kultūros žurna-lų tradicija.

Apie kultūros žurnalus čia kalbame dar ir dėl to, kad vie-tintelis mėnesinis grynai kultū-ras žurnalas išeivijoje "Aidai" šiandien yra reikalingas visos mūsų visuomenės dėmesio ir pa-ramos. Tai žurnalas, kultūros leidinių pasivadines dar 1945 metais Vokietijoje. Jisai tokie tebeina be pertraukos jau 33 me-tus. Mūsų kultūros istorijoje tai ilgiausiai išsilaikęs šio pobūdžio žurnalas. Sunku net įsivaizduo-ti, kokią begalinę reikšmę turės jo kompleksai, kada nors įsi-ri-kiavę laisvos tautos biblioteko-se. Todėl "Aidų" prenumeravi-mas, skaitymas bei rėmimas šiandien kiekvieno išeivio turė-tų būti tiesiog jo garbės parei-ga ir būtinybė.

Chicagoje kitą šeštadienį (lapkričio 11 d.) 7 val. vak. Jau-nimo centro didžiojo salėje ren-giamas koncertas "Aidams" pa-remti. Programą atliks solistės

RIZIKAVAU SAVO GYVENIMU

Enciklopedijų leidėjo istorija

STASYS YLA

Tai buvo pereinamasis. Skambi-na iš Cape Codo Mykolas Biliūnas, rašytojo Jono broliškis. Kvietia i Kapočiaus pagerbtuves ir prašo pa-ruošti pagrindinį žodį. Pagerbtuves būsiandos gimtųjų dieną, spalio mėn. 19-tą.

— Išvakarėse vėl skambina: Ka-počius atsisako... Girdi, nesvarbu gimtūvės... Kai baigsiu enciklopedi-ją, tada galėsit gerbti mano darbą. Bet jei kas nori, tegu atvažiuoja tą dieną — iškepsiu blynų... Atva-žiuk, kunigel — užbaigia Biliūnas. Važiavo. Oras šaltas. Dangus apniukęs. Ties kanalu i Cape Codą pradeda lynoti.

Atvykstu pirmasis. Randu šelmi-ninką ir dukrą virtuvėje.

— Kur blynai? — juokauju.

Pravėrė šaldytuvą ir parodė.

— Iškepiu, o Rita padarė "na-poleoną".

Vedasi į salonėlį ir rodo laišką, pamestą ant stalo.

— Šį ryt gavau. Nespėjau paskai-tyti Bostone, atsiėmė Čia. Girdė-jai apie Vytautą Armoną, lituanistą, dirbantį Lenkijoje? Gimęs 1924 me-tais Kėdainiuose... Nepažįstamas, o štai ką rašo. Paskaitysiu vieną sa-kinį.

Jieško to sakinio ir neranda.

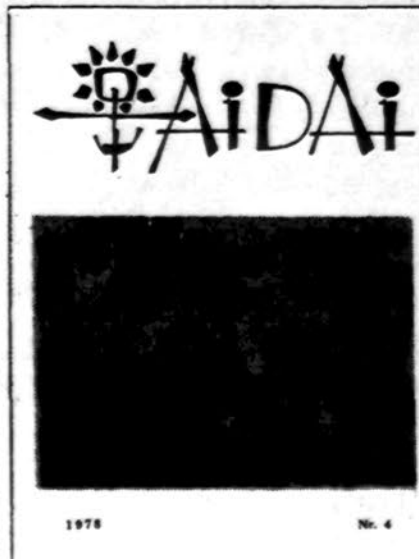
— Jei nepasieptis, leisk man su-rasti, — palimu į rankas ir skaitau.

"TURITE KUO DIDŽIUOTIS"

"Gerbiamasis Jubiliate, tik nedau-geliui likimas leidžia švęsti tokias sukaktis, kaip Jūsiskė. Kai žvelgiate atgal, tai tikrai turite kuo didžiuotis — beveik pusamžis sėkmingo darbo lietuvių kultūros tarnyboje. Dar la-bai jaunu žmogum tebebūdamas jau spėjote įvesti moderniškiausią spau-dos techniką Lietuvoje. O kai su-brendusiame amžiuje emėtės atsa-kingo leidėjo darbo, tai savo lei-diniais, ypač daugiatomis — "Lietu-vių Enciklopedija", "Encyclopedia

Margarita Momkienė ir Genovai-tė Mažeikienė. Akompanuos Aloyzas Jurgutis. Koncertą rengia Jaunimo centras. Čika-giečių ir apylinkės lietuvių atė-jimas į šį koncertą tegu būna aiškus kultūringumo ir kultūros žurnalo reikšmės supratimo liu-dijimas.

k. brd.

Vienas iš šių metų "Aidų" žurnalo viršelių su Adomo Gaidžio paveikslu nuotrauka.

Lituanica, "Mūsų Lietuva", V. Krė-nės Raštai ir t.t. ir t.t. įrašėte savo pavarde auksio raidėmis i lietuvių kultūros istoriją... Visame pasaulyje lituanistai tik Jūsų dėka dabar gali semtis pilnomis reškučiomis sau reikalingas informacijas. Tad ir man, kaip vienam iš daugelio Jums dė-kingų lituanistų, leiskite palinkėti Jums geros sveikatos, giedrios nuo-taikos ir visų Jūsų kūrybinių ir lei-dybinių planų realizacijos! Ad plu-rimos amnos!"

— Nerandu išskirtinio sakinio, — gražiau laišką. — Visa, kas parašy-ta, teisinga ir lygiai vertinga.

Šeimnininkas vėl jieško. Pasirodo, jam įstrigęs: ne paskutinis, o prieš-paskutinis sakiny. "Visame pasa-ulyje lituanistai... dabar gali semtis... sau reikalingos informacijos". Pana-šiai kartą pasakęs ir Leonardas Si-mutis, "Draugo" redaktorius: "Ne-įsivaizduoju, kaip dabar būtų gali-ma redaguoti dienraštį be "Lietuvių Enciklopedijos".

Jis atsisprę — turis važiuoti i miestelį. Pasiėmė dukrą ir paliko mane prie atsuktos televizijos. Grįžo su dideliu maišu, kuris bruzdėjo gy-vais vėžiais.

Laikas buvo nepatogus, bet, gal-voju, pobūvis bus šeimyniškas — be didesnių pasirošimų. Dukra vertėsi viena be tėvo.

Susėdus salonelyje, ir pradėjau kalbą iš tolo.

— Atsimenį 1933 metus? Buvai tik ką grįžęs iš Urugvajaus... Tada, po Zolinės atleidų Zemaikiekyje, svečiavausi pas Narušius, pusseserės Balžekaitės šeimoje, priešais Jūsų namus Antatiličiuose.

— Atsimenu. Pro langą pama-čiau jauną kunigą Narušį kieme ir klausiau motinos, kas toks. Klau-siau dar kartą, ar tikrai tas pats — iš Lucijūnų, kurį palikau Ukmergės gimnazijoje 1924 metais?

— Mudu mažai matėmės Ukmer-gėje, ar ne?

— Neilgai ten buvau. Baigęs I klasę, šokau į III, o baigęs IV-tą iš-vykau į aukštesniąją technikos mo-kyklą Kaune...

— Kodėl į technikos?

— Atsimeni mokytoją Viktoriją Kovalskienę, archit. Jono Kovalskio - Kovos motiną. Ji, mūsų klasės auklėtoja, vis kalbėjo, kad reikia rinktis praktiškesnes profesijas. Lie-tuvai, girdi, neužteks vien valdinin-kų, karininkų, mokytojų... Kartą nusivėdė mus į Slonimskio spaustu-vę Kauno gatvėje. Maža spaustuvėlė pasiūrėje, labai nešvari, o žydas sa-avininkas visas murzinas nuo dažų. Tada pagalvoju — spaustuvininku niekad nebūsiu... Išvykau į Kauną, kad išmokčiau kokių nors techniškų dalykų. Bet baigiau porą kursų ir nutraukiau — nebeišsiverčiau su pinigais.

— Tėvai nepadėjo?

— Neprašiau. Tėvas nebuvo pa-lankus iš viso mano mokslui, nes turėjo tik pusę valakio žemės. O mo-tina sako: "Žiūrėk, tėvai, kiti lei-džia savo vaikus, nors nėra turtin-gesni". Ji mane ir išvėžė į gimnazi-

Lietuvių Enciklopedijos ir Encyclopedia Lituanica leidėjas Juozas Kapočius 1973 metais. Nuotrauka K. Čikotės

ją. Tada iš kaimo išvykom 4 ar 5 vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į U-rugvajų. Galvojau, užsidirbsiu pin-gių ir, grįžęs, tęsiu mokslą. O iš mokslų geriausiai man sekė mate-matika...

— viso 8 per dieną. Taip per 4 me-vaikai... Gimnazijoje mane laikė turtingu, nes valgiau barankas už-kyduką — užsidirbdavau. Eidavau dar į kooperatyvą patarnauti ir gau-davau 5 litus, o turgasu dienomis 7. Šiek tiek susitaučiau ir Kaunui... Bet Kaune buvo viskas brangiau. Nutraukęs mokslą, jieškojau darbo, ir nesisekė rasti. Tada apsisprendžiau bandyti laimę svetur. Buvo emigracijos banga — išvykau į

Rizikavau savo gyvenimu

(Atkelta iš 1 psl.)

talka, bet kas sugalvoja — suplanuoja, kas visą darbą ištempia ir užbaigia? — nenusiūlėdžia Biliūnas.

Ilgai tylėjęs, atsišpieja inž. Mikalauskas:

— Kapočius paėmė mažą ažuoluoką, įsodino žemėn ir galvojo, jog išbūvo milžinas ažuolas. Ir išbūvo jo. Bendradarbiai buvo to ažuoliuko šaknys — nešė srovėm srovėlėm maistą...

— Taigi aš esu daržininkas, — atsiliepė šeimininkas.

— Gerai, būk daržininkas, — sutiko pagaliau Biliūnas. — Sakyk, kaip ir kada tokia įdėja tau kilo?

— Kilo ne čia, o Lietuvoje. Nedavė man ramybės, Balyš, Žygėlis, "Spaudos Fondo" direktorius ir tuometinis enciklopedijos leidėjas. Prašė, kad padaryčiau apskaičiavimą, kiek kainuotų tolimesnės enciklopedijos leidimas. Buvau apskaičiavęs ir gal būčiau perėmęs techniški darbą. Bet užėjo bolševikai, ir viskas užstrūkė.

Kalbos užtruko su įtarpais apie pirmąjį enciklopedijos redaktorių prof. Vaclovą Biržišką... Jis buvęs iškviestas iš Washingtono ir apsigyvenęs pas Kapočius. Bedirbant, iškilę sunkumai. Nebuvę lengva prie jo prisiderinti leidėjui ir kitiems redaktoriams. Pavyzdys kad ir toks, — pasakojė šeimininkas. Pirmam tomui atsiuntė straipsnį dr. A. Damušis, berods tuometinis Ateitininkų federacijos vadovas, apie ateitininkus. Prof. Biržiška tuoj jį į stalčių ir pats parašo. Skaito kiti redaktoriai, kraipo galvas — kažkas negerai. Ką daryti? Nuperku konjako bonką, išverdu kavos ir kviečiu profesorį į virtuvę. Konjaką jis mėgo, vadino jį venplėčiu (plečiančiu venas). Girkšnojant tą venplėtį ir kalbam. Paskui jam sakau:

— Profesoriau, užsakiu straipsnį apie socialdemokratų.

— Kam užsakei?

— Profesorui Sužiedėliui.

Biržiška pašoko:

— Sužiedėliui, krikdemui, apie socialdemokratų... Šito nebus.

— Jei Profesorius galitė rašyti apie ateitininkus, kodėl Sužiedėlis negali apie socialdemokratų?

Biržiška nutilo. Kitą dieną susirado Damušio straipsnį, o savąjį atsiėmė.

— Aš į redakcijos darbą nesitępiau, nebent redaktoriai savo tarpe nesutardavo ir šaukdavosi manęs.

— Kiek gi turėjai redaktorių ir bendradarbių? — paklausė Mykolas.

— Bendradarbių buvo apie 1,200, o redaktoriai šie: Vac. Biržiška, A. Bendorius, Pr. Cepėnas, J. Girmius, V. Maciūnas ir J. Puzinas. Angliškiosios vyriausios redaktorius S. Sužiedėlis, o jam padėjo J. Jakštas, A. Kučas, V. Rastenis, A. Vasaitis; vertimus į anglų kalbą tvarkė Rita, mano dukra.

Visi čia pat nuploja Ritai, tylėjai tėvo taktininkai.

— Be Ritos, nežinau, ar būčiau išvežęs šią angliškąją laidą. Ji ne tik tvarkė angliškąją medžiagą, atliko korektūras ir kitus techniškus darbus, bet vedė administraciją. Nesu vienas, matot, iš savo šeimos. Jau Lietuvoj buvau įtraukęs į spausdinimą darbą du brolius Rapolą ir Viktorą. Viktoras man daug padėjo ir Bostone, gaila mirė prieš 9 metus. Prisišaukiau jį darbą ir Laur. Saldžiūną, sesers vyrą, o dabar brolio Rapolo dukra dirba linotipinėje Ukmergėje, turbūt iš to paties Slo-nimskio išaugusio spaustuvė...

Pora svečių ėmė nerimti. Girdi, artėja 1 valanda — didžiausias jūros "nuosmūkis", geriausia pagauti ungurius. Mineika ir Mickūnas išsikubino. Susižvalgė ir Mikalauskas su Biliūnu. Jiedu ketino iš ryto vykti į ežerą lydekų; aišku, nepalikę sūrį ir Juozo — šeimininko. Ši trijulė — neišskiriama žvejybos bendrovė. Vienas kitą jie vadina bosais, o ant laivelio komanduoja inžinierius. Toji komanda, sako, kartais verčianti galvoti, ar nepalikti jo vandeninyje, dugne, ir išsitraukti tada, kai jau būtinai reikia. Mikalauskas įsyposi ir nieko nesako. Toks jau jų kalbos stilius. Atrodo, nuolat pešasi, o iš tikrųjų tai neišskiriama ukmergiškių bičiulystė.

SVEČIAMS IŠSIKIRSCIUS

Salonėlis ištuštėjo. Rita nukraus-tė indus, suplovė ir nuėjo gulti. O Juozas sako:

— Kažkaip gera, kai esi tarp savų mielių žmonių. Miegoti nesinori.

Susėdom. Stūlas buvo nutrūkęs — bandžiau atmegti.

— Sakyk, ar nebuvo pagundos įstrigti Urugvajuje? — pradėjau.

— Buvo. Antrojo spaustuvė pasidariau mašinų skyriaus vedėju. Spaustuvė nebuvo didelė, bet gera. Jos savininkas daugiau vertėsi iš knygų užsienio laikraščių parda-

vimo. Darbas man sekėsi. Planavau įtraukti į spaustuvę kitus lietuvius. Paėmiau pirmąsias Albiną Gumbaragį, kad išmokyti linotipo ir prie mašinų. Jis gi pasitenkino rėškla, o šiaip rašinėjo lietuvių bei ispanų spaudoj ir išaugo geru publicistu. (Jį pakeitė vėliau Kaz. Čibiras).

Su juo praleisdavom laisvas valandas. Šnekėdavom apie Antatiličius. Grįždavom į pievas, kalnelius ir Siesartį, Šventosios intaką, kuris tekėjo per kaimo laukus. Tiek gražių dienų buvo praleista kartu vaikystėje, ir suklidavo ilgesys grįžti. Bet kaip grįšti tučiomis. Uždirbtų pinigų dalį siųsdavau į namus — išpasoginau seserį, padėjau broliui invalidui. Buvau įsirašęs į kolegiją studijuoti, galvoju, kad laikas būtų ir vesti.

— Tai kodėl grįžai taip netikėtai?

— Nulėmė vienas įvykis. Gaunu laišką, kad tėvas sunkiai serga ir nori prieš mirtį pamatyti sūnų. Visą metę, parvykstu. Tai ir buvo tie 1933 metai, vasarą, kai Jūs sveičiavotės pas Narušius.

— Kokioj padėty radai tėvą?

— Nekokioj. Vežiau pas daktarą į Ukmergę, ir kiek pagerėjo. Pagyveno dar pora metų ir mirė 1935 rugšio mėnesį, sulaukęs apie 70 metų. Prieš tai, kovo mėnesį, vedžiau Marytę Šepolaitę. Tuo metu buvau su žmona Klaipėdoje ir jai darė apendicito operaciją. Parvažiauvu vienas pamatyti tėvo prieš mirtį. Paskutiniai jo žodžiai buvo: "O kaip Marytė?..." Geras buvo tėvas, ramus būdo, tvarkingas ūkininkas. Su kaimynais sugyveno gražiai, ir šie atleido pasikalbėti, pasitarti "pas Simoną".

— O iš kur buvo motina?

— Iš Lidoškių parapijos, Butkūnų kaimo, Monika Baniulytė. Rami kaip ir tėvas, gera mama. Neturėjo kivičių su kaimynėmis. O su tėvu negirdėjom jokių nesutarimų.

Ją palikau, pasitraukdamas į Vakarų. Žinią gavau vėlokai: mirė 1933, sulaukusi apie 80 metų.

— Kartą buvai sakęs, kad tėvas dalyvaavo sukilime prieš rusus...

— Taigi, tai buvo 1892 metais, dar prieš Kražių įvykius. Rusai neleido atstatyti sugedusios Žemaitkiemio bažnyčios. Tada klebonas Gulbinas susitarė su Pažėlės klebonu Stapulioniu, kad šis perleistų medinę kapų koplyčią, o artimųjų kaimų vyrus paprašė ją pervežti ir pastatyti sugedusios vietose. Tėvas, neseniai vedęs, dalyvaavo šiame žygyje. Koplyčia per vieną naktį buvo pervežta, pastatyta ir porųčiais pradėta dengti. Tik tada

Lietuvių Enciklopedijos redaktoriai ir bendradarbiai, gyvenę Bostone ir apylinkėse, vieno posėdžio metu.

pastebėjo vietos žandaras... Rusai norėjo koplyčią nugriauti, bet žmonės budėjo ir neleido. Byla atsidūrė pas generalgubernatorių Vilniuje. Prasidėjo tardymai ir areštai. Keletas vyrų buvo paimti į kalėjimą. Pažėlės klebonas nubautas pinigais, o kun. Gulbinas išstremtas į Kalugą. Jo išvežimo dieną susirinko tūkstančiai iš plačios apylinkės... Tie įvykiai buvo surašyti ir ilgą giesmę, išlikusią ir giedamą kaimuose.

— Ją man teko užrašyti Jūsų kaime — išgiedojo bene Misiūnienė.

— Jina! ir buvo žinomiausia giedorė mūsų kaime.

PRISIMINIMAI SROVENA

Kapočius pasakojo apie savo kaimą, kuris buvęs vienas didžiausių parapijų. Žemės turėjo 18 valakų, o sodybų buvo 43, tiek pat ir šeimų, daugelis tom pačiom pavardėm. Vien Gumbaragių buvusios 9 šeimos, giminingos kun. Karoliui Gumbaragiui, dirbusiam Vilniaus krašte, kilusiam iš Lidoškių parapijos. Morkūnų buvo 5 šeimos, Misiūnų 4, po 3 šeimos Narušų, Ūsorių, Citavičių, Kapočių, 2 Strazdų ir po 1 Čyvių, Bagdonų, Šniurų. — Kas tos kitos Kapočių šeimos?

— Tai mano tėvo brolių.

— Dideliam kaime turėjai turbūt nemažą vienaamžių draugų. Ar nebuvai jų skriaudžiamas, o gal priešingai — buvai jų vadas?

— Skriaudžiamas tikrai nebuvau... Pamenu, paugliai pradėjom taikstyti į šokus, ir aš pasakydavau, kas su kuo šoks. Visi klausė, tik vieną turėjau įmesti į balą ir pasakiau: daugiau man nesirodyk!

Draugai žinojo mano būdą: jei taip,

— Dvi dienas nėjau į pamokas. Čiupau vadovėlį ir į pilies kalną, netoli Šventosios. Perkaliau geografią ištais ir trečią dieną vėl klaseje. Pinigis, matyt, laukė ir pašaukė. Išpyliau kaip poterių ir žiūriu, kas dabar bus. Mokytojas tik šyptelėjo — nieko neįrašė į dieny-

— Kada įstojai į gimnaziją?

— 1920-aisiais. Tada baigiau Žemaitkiemio pradžios mokyklą, ir motina išvežė į Ukmergę... Gyvenau pradžioj pas Misiūnus iš mūsų kaimo, kurie vertėsi dešrų gamyba Ukmergėje, paskui persikėliau pas Bagdoną, veterinarijos felčerį, taip pat iš mūsų kaimo.

— Neprisimeni tavęs chore nei organizacijose...

— Organizacijoms neturėjau laiko, o į chorą nepriėmė. Muz. J. Bertulis pasakė, kad neturiu klausos ir pavarė. Buvau įsitaiss už 10 litų balalaiką, norėjau patekti į gimnazijos orkestrėlį, bet ir iš ten pavarė.

Su mokytoja Baroniene, direktoriaus žmona, turėjus toki nesupratimą. Ji dėstė matematiką žemesnėse klase, gerai dėstė, bet buvo linusai kai kuriuos vaikus globoti, kitus nevertinti. Buvęs klaseje vienas iš Radzevičių — didesnis, pasitardinčios šeimos, kuri gyveno mieste. Baroniene ten užėdavo pasisvečiuoti. Kartą ji iššaukė Radzevičių atsakinėti. Jis atsakęs gana silpnai, o ji pastačiusi jam penketą. Po to pašaukusi kitą vaiką, kuris atsakė mažai kaip prašiau — gavęs dvejetą. Kapočius neiškentęs.

— O, tutelė! — taręs pūsgarsiai. Baroniene liepė atsistoti, išbarė ir pasakė:

— Pasimatysime per egzaminus.

Kapočius ruošėsi šokti į II klasę, ir ji tai žinojo. Egzaminų dieną jis sutinka ją koridoriuje ir sako:

— Ponia mokytoja, aš pas Jus egzaminų nelaikysiu. Prašau man sudaryti komisiją.

— Vaitke, — pažūrėjo nustebusi, — Manai mokytoja keršys mokiniui... Ką tu moki, aš žinau, ir tau nereikės egzaminų iš matematikos — pastatysiu penketą be egzaminų. Taip ir padarė.

Kitas nuotykis buvęs su mokytoju Domu Pinigiu, dėstusiu geografią jaunesniesiems, o lietuvių literatūrą vyresniesiems. Pašaukia atsakinėti geografijos, o Kapočius nė žodžio. Šio mokslo nevertino ir visai nesimokė. Pinigis liepia sėsti ir įrašo dienyne penketą.

— Dvi dienas nėjau į pamokas. Čiupau vadovėlį ir į pilies kalną, netoli Šventosios. Perkaliau geografią ištais ir trečią dieną vėl klaseje. Pinigis, matyt, laukė ir pašaukė. Išpyliau kaip poterių ir žiūriu, kas dabar bus. Mokytojas tik šyptelėjo — nieko neįrašė į dieny-

— Kada įstojai į gimnaziją?

— 1920-aisiais. Tada baigiau Žemaitkiemio pradžios mokyklą, ir motina išvežė į Ukmergę... Gyvenau pradžioj pas Misiūnus iš mūsų kaimo, kurie vertėsi dešrų gamyba Ukmergėje, paskui persikėliau pas Bagdoną, veterinarijos felčerį, taip pat iš mūsų kaimo.

— Neprisimeni tavęs chore nei organizacijose...

— Organizacijoms neturėjau laiko, o į chorą nepriėmė. Muz. J. Bertulis pasakė, kad neturiu klausos ir pavarė. Buvau įsitaiss už 10 litų balalaiką, norėjau patekti į gimnazijos orkestrėlį, bet ir iš ten pavarė.

Su mokytoja Baroniene, direktoriaus žmona, turėjus toki nesupratimą. Ji dėstė matematiką žemesnėse klase, gerai dėstė, bet buvo linusai kai kuriuos vaikus globoti, kitus nevertinti. Buvęs klaseje vienas iš Radzevičių — didesnis, pasitardinčios šeimos, kuri gyveno mieste. Baroniene ten užėdavo pasisvečiuoti. Kartą ji iššaukė Radzevičių atsakinėti. Jis atsakęs gana silpnai, o ji pastačiusi jam penketą. Po to pašaukusi kitą vaiką, kuris atsakė mažai kaip prašiau — gavęs dvejetą. Kapočius neiškentęs.

— O, tutelė! — taręs pūsgarsiai. Baroniene liepė atsistoti, išbarė ir pasakė:

— Pasimatysime per egzaminus.

Kapočius ruošėsi šokti į II klasę, ir ji tai žinojo. Egzaminų dieną jis sutinka ją koridoriuje ir sako:

— Ponia mokytoja, aš pas Jus egzaminų nelaikysiu. Prašau man sudaryti komisiją.

— Vaitke, — pažūrėjo nustebusi, — Manai mokytoja keršys mokiniui... Ką tu moki, aš žinau, ir tau nereikės egzaminų iš matematikos — pastatysiu penketą be egzaminų. Taip ir padarė.

Kitas nuotykis buvęs su mokytoju Domu Pinigiu, dėstusiu geografią jaunesniesiems, o lietuvių literatūrą vyresniesiems. Pašaukia atsakinėti geografijos, o Kapočius nė žodžio. Šio mokslo nevertino ir visai nesimokė. Pinigis liepia sėsti ir įrašo dienyne penketą.

— Dvi dienas nėjau į pamokas. Čiupau vadovėlį ir į pilies kalną, netoli Šventosios. Perkaliau geografią ištais ir trečią dieną vėl klaseje. Pinigis, matyt, laukė ir pašaukė. Išpyliau kaip poterių ir žiūriu, kas dabar bus. Mokytojas tik šyptelėjo — nieko neįrašė į dieny-

— Kada įstojai į gimnaziją?

— 1920-aisiais. Tada baigiau Žemaitkiemio pradžios mokyklą, ir motina išvežė į Ukmergę... Gyvenau pradžioj pas Misiūnus iš mūsų kaimo, kurie vertėsi dešrų gamyba Ukmergėje, paskui persikėliau pas Bagdoną, veterinarijos felčerį, taip pat iš mūsų kaimo.

— Neprisimeni tavęs chore nei organizacijose...

— Organizacijoms neturėjau laiko, o į chorą nepriėmė. Muz. J. Bertulis pasakė, kad neturiu klausos ir pavarė. Buvau įsitaiss už 10 litų balalaiką, norėjau patekti į gimnazijos orkestrėlį, bet ir iš ten pavarė.

Su mokytoja Baroniene, direktoriaus žmona, turėjus toki nesupratimą. Ji dėstė matematiką žemesnėse klase, gerai dėstė, bet buvo linusai kai kuriuos vaikus globoti, kitus nevertinti. Buvęs klaseje vienas iš Radzevičių — didesnis, pasitardinčios šeimos, kuri gyveno mieste. Baroniene ten užėdavo pasisvečiuoti. Kartą ji iššaukė Radzevičių atsakinėti. Jis atsakęs gana silpnai, o ji pastačiusi jam penketą. Po to pašaukusi kitą vaiką, kuris atsakė mažai kaip prašiau — gavęs dvejetą. Kapočius neiškentęs.

— O, tutelė! — taręs pūsgarsiai. Baroniene liepė atsistoti, išbarė ir pasakė:

— Pasimatysime per egzaminus.

Kapočius ruošėsi šokti į II klasę, ir ji tai žinojo. Egzaminų dieną jis sutinka ją koridoriuje ir sako:

— Ponia mokytoja, aš pas Jus egzaminų nelaikysiu. Prašau man sudaryti komisiją.

— Vaitke, — pažūrėjo nustebusi, — Manai mokytoja keršys mokiniui... Ką tu moki, aš žinau, ir tau nereikės egzaminų iš matematikos — pastatysiu penketą be egzaminų. Taip ir padarė.

Kitas nuotykis buvęs su mokytoju Domu Pinigiu, dėstusiu geografią jaunesniesiems, o lietuvių literatūrą vyresniesiems. Pašaukia atsakinėti geografijos, o Kapočius nė žodžio. Šio mokslo nevertino ir visai nesimokė. Pinigis liepia sėsti ir įrašo dienyne penketą.

— Dvi dienas nėjau į pamokas. Čiupau vadovėlį ir į pilies kalną, netoli Šventosios. Perkaliau geografią ištais ir trečią dieną vėl klaseje. Pinigis, matyt, laukė ir pašaukė. Išpyliau kaip poterių ir žiūriu, kas dabar bus. Mokytojas tik šyptelėjo — nieko neįrašė į dieny-

— Kada įstojai į gimnaziją?

— 1920-aisiais. Tada baigiau Žemaitkiemio pradžios mokyklą, ir motina išvežė į Ukmergę... Gyvenau pradžioj pas Misiūnus iš mūsų kaimo, kurie vertėsi dešrų gamyba Ukmergėje, paskui persikėliau pas Bagdoną, veterinarijos felčerį, taip pat iš mūsų kaimo.

— Neprisimeni tavęs chore nei organizacijose...

— Organizacijoms neturėjau laiko, o į chorą nepriėmė. Muz. J. Bertulis pasakė, kad neturiu klausos ir pavarė. Buvau įsitaiss už 10 litų balalaiką, norėjau patekti į gimnazijos orkestrėlį, bet ir iš ten pavarė.

Su mokytoja Baroniene, direktoriaus žmona, turėjus toki nesupratimą. Ji dėstė matematiką žemesnėse klase, gerai dėstė, bet buvo linusai kai kuriuos vaikus globoti, kitus nevertinti. Buvęs klaseje vienas iš Radzevičių — didesnis, pasitardinčios šeimos, kuri gyveno mieste. Baroniene ten užėdavo pasisvečiuoti. Kartą ji iššaukė Radzevičių atsakinėti. Jis atsakęs gana silpnai, o ji pastačiusi jam penketą. Po to pašaukusi kitą vaiką, kuris atsakė mažai kaip prašiau — gavęs dvejetą. Kapočius neiškentęs.

— O, tutelė! — taręs pūsgarsiai. Baroniene liepė atsistoti, išbarė ir pasakė:

— Pasimatysime per egzaminus.

Kapočius ruošėsi šokti į II klasę, ir ji tai žinojo. Egzaminų dieną jis sutinka ją koridoriuje ir sako:

— Ponia mokytoja, aš pas Jus egzaminų nelaikysiu. Prašau man sudaryti komisiją.

— Vaitke, — pažūrėjo nustebusi, — Manai mokytoja keršys mokiniui... Ką tu moki, aš žinau, ir tau nereikės egzaminų iš matematikos — pastatysiu penketą be egzaminų. Taip ir padarė.

Kitas nuotykis buvęs su mokytoju Domu Pinigiu, dėstusiu geografią jaunesniesiems, o lietuvių literatūrą vyresniesiems. Pašaukia atsakinėti geografijos, o Kapočius nė žodžio. Šio mokslo nevertino ir visai nesimokė. Pinigis liepia sėsti ir įrašo dienyne penketą.

— Dvi dienas nėjau į pamokas. Čiupau vadovėlį ir į pilies kalną, netoli Šventosios. Perkaliau geografią ištais ir trečią dieną vėl klaseje. Pinigis, matyt, laukė ir pašaukė. Išpyliau kaip poterių ir žiūriu, kas dabar bus. Mokytojas tik šyptelėjo — nieko neįrašė į dieny-

— Kada įstojai į gimnaziją?

— 1920-aisiais. Tada baigiau Žemaitkiemio pradžios mokyklą, ir motina išvežė į Ukmergę... Gyvenau pradžioj pas Misiūnus iš mūsų kaimo, kurie vertėsi dešrų gamyba Ukmergėje, paskui persikėliau pas Bagdoną, veterinarijos felčerį, taip pat iš mūsų kaimo.

— Neprisimeni tavęs chore nei organizacijose...

— Organizacijoms neturėjau laiko, o į chorą nepriėmė. Muz. J. Bertulis pasakė, kad neturiu klausos ir pavarė. Buvau įsitaiss už 10 litų balalaiką, norėjau patekti į gimnazijos orkestrėlį, bet ir iš ten pavarė.

Su mokytoja Baroniene, direktoriaus žmona, turėjus toki nesupratimą. Ji dėstė matematiką žemesnėse klase, gerai dėstė, bet buvo linusai kai kuriuos vaikus globoti, kitus nevertinti. Buvęs klaseje vienas iš Radzevičių — didesnis, pasitardinčios šeimos, kuri gyveno mieste. Baroniene ten užėdavo pasisvečiuoti. Kartą ji iššaukė Radzevičių atsakinėti. Jis atsakęs gana silpnai, o ji pastačiusi jam penketą. Po to pašaukusi kitą vaiką, kuris atsakė mažai kaip prašiau — gavęs dvejetą. Kapočius neiškentęs.

— O, tutelė! — taręs pūsgarsiai. Baroniene liepė atsistoti, išbarė ir pasakė:

— Pasimatysime per egzaminus.

Kapočius ruošėsi šokti į II klasę, ir ji tai žinojo. Egzaminų dieną jis sutinka ją koridoriuje ir sako:

— Ponia mokytoja, aš pas Jus egzaminų nelaikysiu. Prašau man sudaryti komisiją.

— Vaitke, — pažūrėjo nustebusi, — Manai mokytoja keršys mokiniui... Ką tu moki, aš žinau, ir tau nereikės egzaminų iš matematikos — pastatysiu penketą be egzaminų. Taip ir padarė.

Kitas nuotykis buvęs su mokytoju Domu Pinigiu, dėstusiu geografią jaunesniesiems, o lietuvių literatūrą vyresniesiems. Pašaukia atsakinėti geografijos, o Kapočius nė žodžio. Šio mokslo nevertino ir visai nesimokė. Pinigis liepia sėsti ir įrašo dienyne penketą.

— Dvi dienas nėjau į pamokas. Čiupau vadovėlį ir į pilies kalną, netoli Šventosios. Perkaliau geografią ištais ir trečią dieną vėl klaseje. Pinigis, matyt, laukė ir pašaukė. Išpyliau kaip poterių ir žiūriu, kas dabar bus. Mokytojas tik šyptelėjo — nieko neįrašė į dieny-

— Kada įstojai į gimnaziją?

— 1920-aisiais. Tada baigiau Žemaitkiemio pradžios mokyklą, ir motina išvežė į Ukmergę... Gyvenau pradžioj pas Misiūnus iš mūsų kaimo, kurie vertėsi dešrų gamyba Ukmergėje, paskui persikėliau pas Bagdoną, veterinarijos felčerį, taip pat iš mūsų kaimo.

— Neprisimeni tavęs chore nei organizacijose...

— Organizacijoms neturėjau laiko, o į chorą nepriėmė. Muz. J. Bertulis pasakė, kad neturiu klausos ir pavarė. Buvau įsitaiss už 10 litų balalaiką, norėjau patekti į gimnazijos orkestrėlį, bet ir iš ten pavarė.

Su mokytoja Baroniene, direktoriaus žmona, turėjus toki nesupratimą. Ji dėstė matematiką žemesnėse klase, gerai dėstė, bet buvo linusai kai kuriuos vaikus globoti, kitus nevertinti. Buvęs klaseje vienas iš Radzevičių — didesnis, pasitardinčios šeimos, kuri gyveno mieste. Baroniene ten užėdavo pasisvečiuoti. Kartą ji iššaukė Radzevičių atsakinėti. Jis atsakęs gana silpnai, o ji pastačiusi jam penketą. Po to pašaukusi kitą vaiką, kuris atsakė mažai kaip prašiau — gavęs dvejetą. Kapočius neiškentęs.

— O, tutelė! — taręs pūsgarsiai. Baroniene liepė atsistoti, išbarė ir pasakė:

— Pasimatysime per egzaminus.

Kapočius ruošėsi šokti į II klasę, ir ji tai žinojo. Egzaminų dieną jis sutinka ją koridoriuje ir sako:

— Ponia mokytoja, aš pas Jus egzaminų nelaikysiu. Prašau man sudaryti komisiją.

— Vaitke, — pažūrėjo nustebusi, — Manai mokytoja keršys mokiniui... Ką tu moki, aš žinau, ir tau nereikės egzaminų iš matematikos — pastatysiu penketą be egzaminų. Taip ir padarė.

Kitas nuotykis buvęs su mokytoju Domu Pinigiu, dėstusiu geografią jaunesniesiems, o lietuvių literatūrą vyresniesiems. Pašaukia atsakinėti geografijos, o Kapočius nė žodžio. Šio mokslo nevertino ir visai nesimokė. Pinigis liepia sėsti ir įrašo dienyne penketą.

— Dvi dienas nėjau į pamokas. Čiupau vadovėlį ir į pilies kalną, netoli Švent

Teatriniai laišakai iš Europos

Šekspyro „Coriolanus“ Londone

A. LANDSBERGIS

Kiekvienas apsilankymas Londone yra drauge išvyka į Šekspyro ir jo bendralikių teritoriją. Čia dirba jo svarbiausi interpretatoriai, gaubiami nenutrūkstamos (išskyrus trumpą puritonų valdžios laikmetį) Šekspyro scenos tradicijos. Čia veikia žymieji ansambliai, vaidinantys Šekspyro jo gimtąja kalba, kurios dramatinė poezija ir ritminis poveikis yra tokia svarbi jo teatro dalis. Royal Shakespeare Company (R.S.C.), vienas didžiausių ir geriausių žinomų tokių ansamblių, bent trečdali savo repertuaro skiria Šekspyriui, likusiąją dalį užpildydamas naujomis dramomis ir pastarojo šimtmečio „klasikais“. Tuo siekiama dviejų tikslų: įjungti šiandienos požiūrius į Šekspyro dramų pastatymus ir įdiegti klasišką discipliną bei jautrumą kalbai ir modernių dramų spektakliams.

Praejusios vasaros dienotvarkė Londone nuveda į „Coriolanus“ spektaklį senajame Aldwych teatre, iš kurio R.S.C. netrukus kelsis į naują modernų pastatą. Tai viena Šekspyro „romėniškųjų“ dramų, kurios turinį jis pasiskolino iš Plutarcho populiarių istorinių pasakojimų, girdėtų ir skaitytų, greičiausiai, dar mokyklos suole. Ką jis Marciusus su panieka žiūri į Romos respublikos liaudies tribūnus, kurie jo nekenčia. Parodęs nepaprastą drąsą kare prieš volskus, jis apdovanojamas nauju vardu — Coriolanus — ir konsulo titulu. Bet ką patirčiai padovanoja, plebėjai atima. Giliai įžeistas, jis pereina pas priešus, volskus, ir drauge su jais žygiuoja prieš Romą, kurią išgelbsti jo motina. Sutikusi jį prie Romos vartų, ji, idealios romėnės matronos iškalbingumu, įtikina sūnų atsistatyti išdavystės. Tada volskai jį nužudo.

Nesunku įžūrėti, kodėl „Coriolanus“ niekad populiarumu ne-

Scena iš Šekspyro „Coriolanus“ Londone.

prilygo kitoms „romėniškoms“ dramoms — „Julijui Cezariui“ bei „Antonijui ir Kleopatrai“. Jame nerasi nei vešlios poezijos, nei „žvaigždžių nulemtos“ meilės istorijos, nei legendinių istorinių asmenybių. Ir vis dėlto tai svarbi, įdomi drama, kuria iš naujo susidomėta po Antrojo pas. karo. Jos vyriausiam veikėjui susikryžiuoja impulsyvaus kraštutinio egoisto, graikų „perdėto išdidumo“, elzbietinio laikmečio „per toli siekiančiojo ir vėlesniojo „antžmogio“ bruožai. Kai kuriais atžvilgiais jis labai šiandieniškas ir, nežinant jo gausių silpnųjų, savaip patrauklus — ypač paigoje, kur jis pasiekia naują sąmoningumo laipsnį. Moderniai skamba ir plebėjų — patricijų varžybos, kurios ir Šekspyro bendralaikiams, be abejo, buvo aktualios. (1605 metais, kai Globe teatre, kaip spėjama, įvyko „Coriolanus“ premjera, autokratiškų polinkių karalius Jokūbas I išieškė parlamento narius ir pavadino juos „liaudies tribūnais, kurie negali užsičiupti“).

Vienos įdomiausių pokarinių

interpretacijų „Coriolanus“ susilaukė Brechto įkurtame „Berliner Ensemble“ teatre. Tai buvo akrobatiškos vaidybos, kraštutinių tikroviškų mūšio scenų ir marksistinės — leninistinės „dialektikos“ derinys. Spektaklis rėmėsi idėja, kad nors Šekspyras ir nesugebėjo „moksliškai“ įvertinti istorijos, savo kūrybinio genijaus ir intencijos dėka jis kartais išvengdavo ir pavaizduodavo tuos istorinio vyksmo dėsnius, kuriuos vėliau suformulavo Marksas, Leninas ir trumpoji sovietinė KP istorija.

Ką gi patsai Šekspyras galvojo apie luominę nelygybę? Nors patsai ir nebuvo aristokratiškos kilmės, savo veikaluose jis dažnai pasisako už aristokratiją. Tik elitiu tegalima patikėti valdžios vairo, nes kitaip gresia anarchija, chaosas — „Tiktai panaikink laipsnius, išderink stygą, ir pradisės nesantika“ (Troilas ir Kresida). Bet kaip ir kitais atvejais, Šekspyras pasirodo nesąsąs dramaturgas, kuris kelia klausimus ir i juos atako. Juk lygiai pagrįstai galima tvirtinti, jog jo

dramos prikištinai vaizduoja, kaip „elitas“ nesugeba valdyti. Yra Šekspyras 16-17 a. Anglijos pilietis, praktiškas miesčionis, kuris, pasitraukęs į pensiją, įsigijo namus Stratforde ir kurio politinės nuomonės nedaug kuo skyrėsi nuo jo kaimynų. Šekspyro — menininko neriša laikas, vieta, ar politinės konvencijos; jis didelis, nes jis nenuoseklus ir sugeba prieštarauti sau pačiam. (Toji Šekspyro savybė buvo ypač atgrasi apšviesto amžiaus geometrinei mąstysenai). Ir „Coriolanus“ plebėjai, i kuriuos dramos autorius ir jos netobulos herojus žiūri iš aukšto, nepasilieka i sprauti i molio motiejų rėmus, kaip atsitiktų menkesnėje dramoje. Vos tik Šekspyras pradeda kalbėti jū burnomis, jis palenda po jū oda, įsiurbia jū žaizdas ir viltis. Todėl jū skundai — Romos respublikos ir visų laikų plebėjų skundai — suskamba tokiu aštriu autentiškumu.

„Berliner Ensemble“ variantas padarė tokį įspūdį Londono Valstybinio teatro (National Theatre) vadovybei, kad ji prieš kelis metus pakvietė berlynietį Manfredą Werkerthą įscenizuoti „Coriolanus“ Anglijos sosti-

nėje. Šią vasarą matytas R.S.C. spektaklis yra kaip ir atsakymas Valstybiniam teatrui, dar vienas draugiškų varžybų tarp dviejų i žymiausių Šekspyro interpretatorių epizodas. Režisierius Terry Hands nustumia politinę filosofiją i antrą vietą. Slogus scenovaizdis, veiklūs slegiančios juodos sienos, primena fatalistinio pasaulio kalėjimą, iš kurio neįmanoma pabėgti. Veiklūs apdauose koegzistuoja romėniški, elzbietiniai ir modernūs motyvai. Šis „Coriolanus“ nesurištas su jokiu specifiniu istoriniu laikmečiu ir buitine „tikrove“. Visas dėmesys sutelktas i Šekspyro jambiūnus pentametrus; kiekvieno stilizuoto „gyvo paveiklo“ užduotis yra kuo aiškiau, intensyviau įkūnyti tekstą. Aktorius Alan Howard griebia Coriolano vaidmenį už gerklės, kaip prieš kareivį. Taikos scenose jo atletiškas kūnas — mūšio pasilgęs žirgas — trūkčioja nekantrumu. Dvikovon jis metasi, lyg jo varžovas būtų aistringa meilužė, o Šekspyro dialogą išspjauna, tarsi įkaitintą alyvą. Ji užmušus, užgęsta vienintelė liepsna vėsioje spektaklio ceremonijoje.

Nauji leidiniai

• **ATEITIS, 1978 m. rugsėjo mėn., Nr. 7.** Ateitininkų Federacijos leidžiamas katalikiškos lietuviškos orientacijos mėnesinis žurnalas. Vyriausiasis redaktorius: kun. dr. Kęstutis Trimašas. 850 Desplaines Ave., Apt. 409, Forest Park, IL 60130. Redaktoriai: Saulius Kuprys, dr. Arūnas Liulevičius, dr. Linas Sidrys ir Aldona Zailskaitė. Redakcijos nariai: Daina Kojelytė, Jonas Kuprys (fotografija), Roma Olšauskaitė ir Rima Sidrienė. Administruoja Juozas Polikaitis. 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629. Metinė žurnalo prenumerata JAV ir Kanadoje — 9 dol., garbės prenumerata — 15 dol., susipažinimui — 7 dol., kituose kraštuose — 7 dol., išskyrus P. Ameriką (5 dol.).

Šis numeris redaguotas Sauliaus Kuprio. „Ateitis“ spausdinama „Draugo“ spaustuveje, Chicagoje.

Postostoginis „Ateities“ nu-

meris bus bene vienas iš geriausių. Žurnalas tikrai yra tapęs tiek turinio, tiek apipavidalinimo atžvilgiu pavyzdiniu. Minčių principingumas ir išsakymo laisvumas turėtų patraukti visokių krypčių užkietėjusius. Modernaus pasaulio, krikščionio ir lietuvių problemų sintezėje visur jaučiamas šiltas žmogiškas tarpusavio kontaktas su kiekvienu. „Ateitis“ šiuo metu visais atžvilgiais yra išskirtinis leidinys lietuviškoje išeivijoje.

• **KARYS, 1978 m. spalio mėn., Nr. 8.** Pasaulio lietuvių karių-veteranų mėnesinis žurnalas. Redaguoja Zigmas Raulinaitis. Administruoja Leonas Bileris. Metinė prenumerata — dešimt dolerių. Redakcijos ir administracijos adresas: Karys, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207.

Žurnale sukaupta apšiai karinio pobūdžio straipsnių, liečiančių lietuvių tautos tolimąją ir ne taip tolimą praeitį. Dūdamas i šios dienos įdomių karinių žinių; plati šaulių veiklos kronika. Žurnalas iliustruotas.

Kryžielės kryžius Kiršų kaime, prie Alvito, Vilkaviškio apskrityje.

Lietuva

V. ŪSELIENĖ

Kai aš galvoju apie Ją...

Prasiskleidžia prieš mano sielos ilgusią žvilgsnį Puikųjų pievų, skęstančių skaidriojo šviesoj, sodrus žalumas, Pabara pakelėm svyrudami lieknį beržai. Išsivinguoja upių juostų mėlynumas... Pasklinda toks svaigus pušynų kvapas ir tūkstančiais balsų Pragysta nesuskaitoma daugybė paukščių. Dūzgia dobilynuos bitės ir po tėviškos langais, Sunkiom papuršiom galvom limguodami, Jau sveikina mane bijūnai.

O visą tą taip mielą mano kraštą Apgaubęs laiko neįsimauojamai platus Sviesiausio mėlynumo dangaus skliautas, Ir jau matau aš jūo keliaujančių lengvųjų debesų laivus Su išskleistom ploniausio šilko burėm.

Kai aš galvoju apie Ją —

Susikaupia mano širdy visų ilgųjų tremties metų Kartusis ilgseis, ir daimės neįaukė ranka Staiga užgniaučia kvapą... Nebepalies jau niekadoms mano pėda Senojų tėviškėj išminto tako ir nesiūbuos, Zinau aš, nesiūbuos virš mano kapo Lieknas baltastiebis beržas.

Mūsų vienuolijos krizė yra ne tikėjimo krizė, bet socialinė krizė. Tikiųjų žmonių netrūksta pasižvelgti kilniems religiniams, tikslams. Bet šiandieninė visuomeninė situacija vienuolijoje jiems yra nepriimtina. Vienuolinis gyvenimas įkvėpė pasaulinį tada, kai jis buvo ne tiek regulos gyvenimas, kiek žmonių solidarumo išraiška. Senasis vienuolinis gyvenimas buvo kolegijinis gyvenimas. Verta atkreipti dėmesį į tai, kad budizmo plitimas pasaulyje yra susijęs su kolegiskumo ugdymu.

Vienas iš būdingų senųjų katalikiškų vienuolių bruožų buvo vienuolio principinis susijungimas su vieta. Žinoma, prisirišimas prie vietos nėra didelė moralinė vertė. Tačiau ji gimdė už save vertingumą, būtent gilesnį santykį su vietos žmonėmis. Tai daug reikšė pačiame vienuoliniame gyvenime ir šalia jo. Šalia vienuolio ji telkė apie save žmones, kuriančius miestus. Vienuoliniame gyvenime ji reikšė gilesnį tarpusavio vertinimą, kolegijinę dvasią.

Norėdami lengviau suprasti senųjų ir naujų vienuolių skirtumą, pasinaudokime Juozo Conrad skirtumu, kurį jis daro tarp Anglijos prekybinio laivyno igulos ir karinio laivyno igulos gyvenimo. Karinio laivyno igula yra valdoma iš aukšto hierarchinio būdu, tuo tarpu prekybiniam laivyne mechaninė disciplina nedaug reikšia. Čia tvarką palaiko kolegijinė dvasia. Tačiau Conrad žino, kad kolegijinė dvasia savaime nesusikuria. Dėl to jis vaizduoja viename savo romanų pirmąjį jūrininką, kuris yra įsisąmoninęs, kad savo kuopos tarpe drausmę jis nevykdys kitaip, kaip asmeniniu priėjimu. Pasak Conrado, žmogiškos draugystės įstatymais sukurti neįmanoma.

Žinoma, kai vienuolinis gyvenimas pasidarė nesusięs su vieta, įstatyminis ryšys pasidarė labiau reikalingas. Tačiau jis negali atstoti kolegijinio. Dar i vieną skirtumą tarp senojo ir naujojo vienuolinio gyvenimo verta atkreipti dėmesį. Naujieji vienuoliai pasidarė beveik išimtinai mokytojai. Ir nereikia aiškinti, kokį reikšmingą darbą jie atliko. Senieji vienuoliai tačiau buvo ne tiek mokytojai, kiek gyventojai. Jie mokė gyvenimu. Tą prasmę berods turi pasakojimas apie šv. Pranciškaus pamokslą. Jis pakvietė vieną brolių eiti sakyti pamokslą. Bet jie perėjo miesto gatvės ir sugrįžo. Kai brolis paklausė, kada jie sakys pamokslą, šventasis atsakė, kad jie jau pasakė. Tai primena, kad šv. Pranciškus dar nebuvo praradęs senųjų vienuolių dvasios, mokyti ne žodžiu, bet gyvenimu.

Mūsų laikai yra kažkaip persisotinę pamokymais. Apšviesto sąjūdžio, prancūzų sukelto prieš 200 metų, jau neturi visuotinio patrauklumo. Dėl to atsiranda vienuolinių sąjūdžių nebe mokančių, bet gyvenančių. Pažymėtinas tuo atžvilgiu yra tėvas Charles de Foucauld, Afrikos atsiskyrėlis. Taip pat ir protestantai šiandien yra sukūrę nemažą vienuolinį sąjūdį Prancūzijoje, kaip tik tose vietose, kur didysis cisterų vienuolis šv. Bernardas žadino savo sąjūdį. Tai yra vad. Taizė vienuolinis sąjūdis, priėmęs pas save visų konfesijų krikščionis. Šv. Sostas i jį žiūri palankiai. Mūsų tarpe juo labai domisi ir jo dvasią studijuoja kun. Alfonsas Grauslys.

Naujųjų amžių katalikiškas dvasingumas atsidėjo labiau ugdyti pavienio žmogaus santykius su Dievu, o mažiau rūpinosi ugdyti jo santykius su kitu žmogumi. Štai toks labai vertinamas naujųjų amžių mistikas, kaip šv. Jonas nuo Kryžiaus, savo mistikos moksle neturi santykių su artimu apibūdinimo, ta-

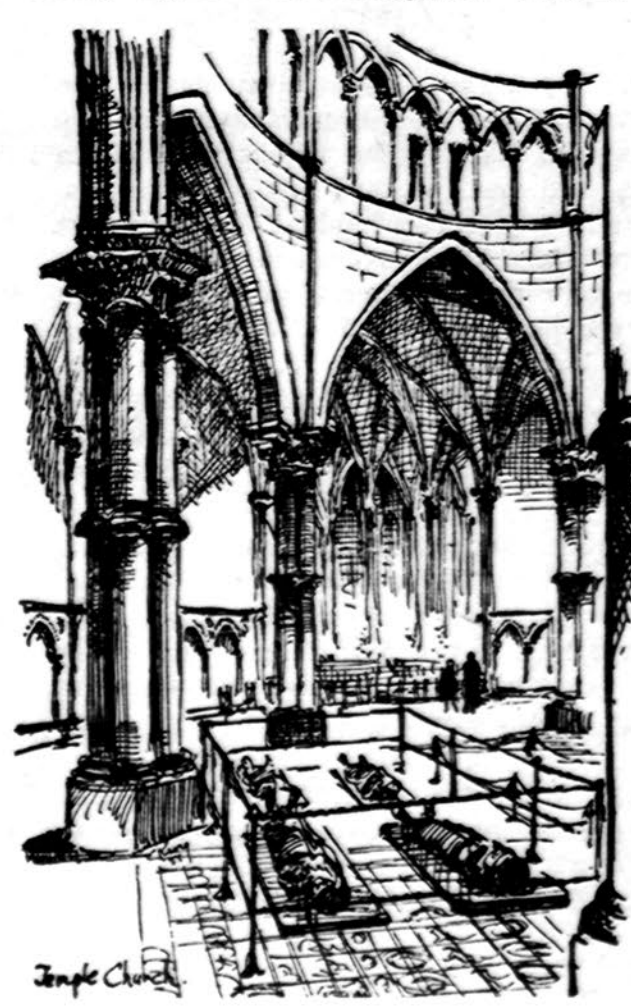
čiau labai giliai pasiekia, aptardamas pavienio asmens santykius su Dievu. Didelė jo gerbėja Edita Stein, konvertitė žydė, nacių nukankinta, savo studijoje apie jo mistiką knygoje „The science of the Cross“ randa reikalo pastebėti, kad jis tik vienu atžvilgiu aptaria žmogaus santykius su kitu, būtent, jo santykius su savo dvasios tėvu (116 psl.). Lyg kiti jo santykiai nebūtų žmogiškai ar religiška vertingi.

Galbūt dėl to nėra ko per daug stebėtis, kad naujaisiais amžiais literatūroje santykiavimo mistika buvo perleista vien erotikai. Politikoje žmonių santykiais labai susirūpinęs marksizmas; tačiau, turėdamas vien materialistinę žmogaus sampratą, tuos santykius sugebėjo aptarti tik kaip darbo santykius ir medžiaginio aprūpinimo santykius.

Kartais giliai išreikštus tarpusavio žmonių santykius galima rasti ten, kur jų mažiausiai tikimasi. Taip štai D.H. Lawrence, gana kontroversinis Anglijos romanistas, turi šitokį vaizdą. Senas anglių kasyklų savininkas, varginamas savo skausmų, miršta. „Jis visada turėjo kitų nepripažintą tikėjimą, kad jo darbininkai, angliakasiai, savo rankose turėjo išganymo priemones. Jie buvo arčiau Dievo, ir jis turėjo slinkti arčiau jų. Jie nesąmoningai buvo jo stabas, jo, mato mato pasidarsę, Dievas. Juose jis garbino didžiąją, simpatingąją, nepriekabingąją žmonių dievišką galvą“. (Cit. iš Diana Trilling, The portable D.H. Lawrence; ištrauka iš jo romano „Women in Love“, 389 psl.) Šis dvasingumas nėra iš modernios individualistinės krikščionybės. Jis liudija senesnę krikščionišką tradiciją. Lawrence pavadino kontrolversiniu ypač dėl to, kad jis erotikai nepripažįsta beveik jokio dvasingumo ir jį laiko greičiau vien biologiniu reiškiniu.

METAFIZINĖ IR NEMETAFIZINĖ POEZIJA

Mano iškyla i vidurinės Anglijos miestą Nottingham yra būdinga susitikimu su dviem skirtingais angliškumais poezijoje: su Byrono angliškumu ir su 16-17 simtm. poetams atstovaujama metafizine poezija. Kun. Steponas Matulis, energingas bei nepailstantis lietuvių religinio centro vedėjas ir „Šaltinio“

Jonas Chodas

„Lincoln's Inn“ bažnyčia, kur savo pamokslus pradėjo sakyti poetas Jonas Donn.

redaktorius Nottingham'e pasiūlė nuvažiuoti i vieną buvusią augustijonų abatiją, kuri, vienuolių uždarius, buvo padovanota Byronui šeimai. Jos paskutinė atžala yra žinoma poeto Byrono vardu, kuris čia yra ir miręs.

Šalia to, belaukdamas traukinio Nottingham'o stotyje, ant pigių knygų stalo radau vieno literatūros mokytojo studiją apie 16-17 šimtmečio anglos poetus, vadinamus metafizikais. Kadangi knygelė buvo pigių knygų tarpe, matyt, nedaug ka sja domėjosi. Aš ją buvau matęs seniau kažkur kitur ir taip pat nesidomėjau, bet šia proga, viešint Anglijoje, pamaniau, ji man bus čia daugiau skanti, negu kur kitur. Taigi ją nusipirkau.

Pusė šešiolikto ir pusė septyniolikto šimtmečio buvo laikai, kada individualistinis tikėjimo supratimas, iškeltas reformacijos tiek Europoje, tiek Anglijoje buvo mąstymo, aistrų, filosofavimo, o Anglijoje ir kraujo praliejimo šimtmetis. Tai buvo ir didžiojo Šekspyro šimtmetis. Jo kūryboje atsispindi įjieskojimas naujo religinio sąryšio; ypač jo Hamlete. Tačiau ši knygelė yra ne apie jį, bet apie jo amžininkus poetus. Tai buvo poetų šimtmetis. Poetu būti tada nereikėjo atsiprašinti ir pasiteisinti. Poeziją tada rašė parlamento nariai, valdžios vykdytojai, kunigai, profesoriai ir kitų, save gerbiančiųjų, profesijų žmonės. Tai buvo poetų džentelmenų šimtmetis. Pagrindinė šių poetų įjieskojimų tema buvo visai ne ta, kuri rūpi mūsų šimtmečiui. Jiems rūpėjo, kuri yra tikroji konfesija. Tai buvo laikotarpis, kada šie klausimai buvo imami labai gyvenimiškai: ryšium su politika ir filosofija. Šie poetai keitė savo religines konfesijas,ėjo i parlamentą ar i kalėjimą, bėgo užsienin ar, apieisdami universiteto katedrą,ėjo klebonauti i užkampį.

(Bus daugiau)

Toronto volungų čiulbėjimas

ALGIS SIMKUS

Pirmieji lietuviški chorai Amerikoje pradėjo burtis 19-ojo amžiaus gale prie lietuviškųjų parapijų, vadovaujami daugiau ar mažiau pasirušusiu vargonininku. Pirmojo pasaulinio karo metu daugelis tokių chorų, uždegti tautinio atgimimo jėdėmis, įsitraukė ir į patriotinę veiklą. Pradėjo atsirasti neparapijinių chorų, kuriems tada taip pat, su mažomis išimtimis, vadovavo daugiausia riboto pasiruošimo dirigentai. Šie visi chorai atliko svarbų tautinį vaidmenį, siekiant Lietuvai nepriklausomybės ir organizuojant šalpa naujai atsikūrusiai valstybei. Vėliau tačiau ši veikla gerokai susiskaldė ir sumenkėjo.

Po Antrojo pasaulinio karo atvykus išsivijusi banga čionykštę chorinę veiklą vėl atgaivino. Naujieji ateiviai greitai sukūrė apščiui didesnių ansamblių bei chorų, kurie dabar jau buvo vedami Lietuvoje žymiai geriau išmokyti chorvedžiai bei muzikai. Iš pradžių jų nuostoliai klausėsi tėvynės pasilgusių tautiečių masės. Betgi su laiku ir šis judėjimas pradėjo apimti. O jų publikos nemaža dalis, įsitraukusi į amerikietiškoji gyvenimą ir besirūpinama kasdieniniais reikalais, pradėjo beužpildyti vien tradiciją virtusius lietuviškosios operos metinios spektaklius ir vieną kitą iškilnesių parengimų. Didiesnių chorų vietos dabar pradėjo užimti šių dienų sąlygomis geriau prisitaikę profesionalai, statant sau šio krašto muzikinei kultūrai artimesnius standartus.

Spalio mėn. 29 d. Jaunimo centre, Chicagoje, pasirodžiusi Toronto "Volungės" grupė reikia skirti prie pastarųjų kategorijos. Dešimtis šios grupės merginų, nors ir nebūdamas profesionalūs dainininkės, yra muziką ar dainavimą studijavusios bent kaip antraeilūs dalykai. Jų vadovė Dalia Skrinaitė-Viskontienė sugebėjo gražiai apvaldyti jų kuklius balsus ir išgauti tikslią intonaciją su pažymėtina malonių sąskambiu ir pastebima interpretacija. Taip pat negalima nepabrėžti jų aiškios lietuviškos tar-

senos. Jų dainose nė vienas žodis nelieka nesuprastas, ir klausytojui nereikia spėlioti, kaip ne vien mūsų solisto atveju, kokia kalba dainuojama. Nors dauguma dainininkų yra jau išsivijoję gimę, jų tarsenoje nesigirdi svetimybinių atgarsių.

Pirmoje savo koncerto dalyje "Volungės" padainavo tuziną posminių, daugiausia jau girdėtų liaudies dainų. Trims ar keturiems balsams parengtos nekomplikotos dainos skambėjo švelniai ir nuostingai. Ypač dėmesį patraukė savo švaria ir nenukrypstančia intonacija dainos, padainuotos be fortepijono pritarimo. Ateityje norėtųsi šį vietinį išgirsti ir kiek didesnių originalių kūrinių aranžamentuose, ne vien paprastose liaudies dainose.

Idomiu įnašu buvo keturios suartinės, kurių viena buvo atlikta tik skudučiais. Būtų galima vien pastebėti, kad šios besikartojančios melodijos, beveik vien disonansinės, savotiškos liaudies dainos geriau skamba atliekamos be akompanimento. Pridedant rafinuotesnę fortepijoninę palydą, vien atitraukiamas dėmesys nuo jų senovinio primityvizmo.

Antroje dalyje buvo padainuota J. Govedo harmonizuota Beausanti aušrelė ir lengvesnio pobūdžio S. Gailevičiaus dainos. Gamtoje ir Vasaros naktys (abiejų žodžių P. Lemberio). Programą baigta penkiomis sentimentaliomis estradinėmis dabartinės Lietuvos (M. Vaitkevičiaus, V. Kairiūkščio, V. Noviko ir A. Bralinskio) dainelėmis. Šios švelnios, mažiau originalios, tarptautinės įtakos atsispindinčios, bet nuostabių sudainuotų dainos buvo publikos šiltai priimtos. Forte-pijonu dainininkams akompanavo Silvija Freimanienė. Saikinas ir dėmesio neišblaškantis judesinis apipavidalinimas — Birutės Vaitkūnaitės-Nagienės.

Kaip jau mūsuose darosi įprasta, nors koncertas ir buvo rengtas Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos Ryšių centro, gana gausiai susirinkusioje publikoje jaunimo, besidominčio savo kaimyninės Kanados kolegoms ir jų veikla, beveik nesimatė. Pasirodė, norinčių veikti ir scenoje pasirodyti atsiranda visokių amžių, tačiau jaunimo organizuojamų parengimų palaikymas ir įvertinimas vis dar paliekamas išimtinai vyresnei kartai.

Vytauto Smetonos koncertas

Los Angeles Ebell Wilshire teatre spalio 15 d. fortepijonu skambino Vytautas Smetona (g. 1955, Clevelande). Lieknas, šiaurietiški lėtas, savyje sutelkęs kuklią šypseną ir kažkokį tik jam vienam žinomą paslaptį, pianistas klausytojų neapvylė. Skambino gerai, nors ir neišjudino didesnio pritarimo auditorijoje. Maityti, Pietų Kalifornijos popiečio siesta visuomet šiek tiek prislopina imlumą.

Koncertas buvo interpretacinių viršūnių, pavyzdžiui, su augancia įtampa bei įkvėpimu grojant Franz Liszto "Funerailles" pirmoje dalyje, arba tuos religiškaus raiškiaus Aleksandro Skriabino etudus pabaigoje.

Pradžioje apšilimui skambindamas J. S. Bacho Partitą Nr. 1, susidedančią iš preludio ir šešių baroko šokių, jaunasis atlikėjas parodė savo rečitalinę savitvardą, skonį ir meilę tyrai muzikai. Su panašiu lygiu buvo grojta Mozarto Sonata A moll. Ypač patraukliai nuskambėjo nuostabus "andante cantabile con espressione".

Antra programos dalis pradėta Claude Debussy akvareliniais Estampes. Prie Fr. Chopino da-

lykų — Mazurkos opus 24, Nr. 4 ir Polonaise-Fantaisie opus 61 atlikimo norisi pridėti klausutką. Jie skambėjo maždaug gerai, bet Chopiną grojant, tas "maž-

daug" dažnai užkloja tikrąjį Chopino jautriosios muzikos veidą. Sekė keli Giedros Gudauskienės ekspresyvių sakinių — patarėlės, diplomatiškai išprausti ir programą, rečitaliui jau įpusėjus. Ir dėl šio intarpą norisi išreikšti klausutką. Juk lietuviškai rečitaliui daliai puikiai pakako M. K. Ciurlionio kelių preliudų. Jų interpretacija koncertuose dažniausiai praeina pareigingai tiksliai, bet be didesnio užsidegimo. Dabar, skubotai įterpus Gudauskienės kūrinius, kai kurie klausytojai susimaišė praradę nuovoką: ar grojamas Chopinas, ar Gudauskienė, ar Ciurlionis. Bet, tiesą pasakius, ne varduose esmė, muzikoje.

Smetonos malonu klausytis. Jauti, kad pianistas bendrauja su fortepijonu mąstydamas. Jiebtinkamiesiems skambesio. Ne-

Toronto volungės dainuoja Jaunimo centre, Chicagoje.

Nuotr. Jono Kuprio

Nauji leidiniai

• AIDAI, 1978 m. rugsėjo mėn., Nr. 7. Mėnesinis kultūros žurnalas. Redaguoja dr. Juozas Girnius, 27 Juliette St., Boston, Mass. 02122. Literatūros apžvalgų ir techninių redaktorių — dr. Leonardas Andriekus, O.F.M., Franciscan Monastery, Kennebunkport, Maine 04046. Leidžia lietuviai pranciškonai. Administruoja Benvenutas Ramanauskas, O.F.M., 361 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. Žurnalo metinė prenumerata — 15 dol.

• Poatostoginis žurnalo numeris pradamas labai aktualiu Vytauto Vardžio straipsniu "Katalikiškoji rezistencija ir tautos likimas". (Rašto čia tik pradžia, bus tęsinys). Tai įžvalgiai parengtas akcentas šiam didžiajam katalikiškos Lietuvos istoriniam ir šandieniniam ryšiui. Poezijos puslapiuose maloniai nuteikia Jolantos Malerytės (gyvenančios

Izraelyje) naujų eilėraščių pluoštas. Jaunos poetės eilėraščiai kiekvieną kartą vis įgauna savitęsnį ir tobulesnį braižą. Spausdinamas taipgi portugalų poeto Fernando Pessoa (1888-1935) ilgesnis eilėraštis "Naktis", lietuvių kalbon išverstas P. Gaučio. Klasikinės literatūros profesorius Juozas Zaranka (gyvenantis Kolumbijoje) pateikia idomų literatūrinį nagrinėjimą "Euripido Trojietės" ir genocidas Melo saloje; antikinė literatūra ir antikinė istorija autoriaus gražiai susiejama ir su šiuo genocidu dabartimi. Grožinės prozos puslapiui skirti kone pikantiškai Stepo Zobarsko novelė "Artis-tė". Pabrėžiama dail. K. Zoromskio tapyba: apie ją rašo amerikietis Joseph W. Gluhman; žurnalo puslapiui papuošti Zoromskio darbų nuotraukomis. Vincen-tas Liulevičius užbaigia ilgesnį

daug" dažnai užkloja tikrąjį Chopino jautriosios muzikos veidą. Sekė keli Giedros Gudauskienės ekspresyvių sakinių — patarėlės, diplomatiškai išprausti ir programą, rečitaliui jau įpusėjus. Ir dėl šio intarpą norisi išreikšti klausutką. Juk lietuviškai rečitaliui daliai puikiai pakako M. K. Ciurlionio kelių preliudų. Jų interpretacija koncertuose dažniausiai praeina pareigingai tiksliai, bet be didesnio užsidegimo. Dabar, skubotai įterpus Gudauskienės kūrinius, kai kurie klausytojai susimaišė praradę nuovoką: ar grojamas Chopinas, ar Gudauskienė, ar Ciurlionis. Bet, tiesą pasakius, ne varduose esmė, muzikoje.

Smetonos malonu klausytis. Jauti, kad pianistas bendrauja su fortepijonu mąstydamas. Jiebtinkamiesiems skambesio. Ne-

daug" dažnai užkloja tikrąjį Chopino jautriosios muzikos veidą. Sekė keli Giedros Gudauskienės ekspresyvių sakinių — patarėlės, diplomatiškai išprausti ir programą, rečitaliui jau įpusėjus. Ir dėl šio intarpą norisi išreikšti klausutką. Juk lietuviškai rečitaliui daliai puikiai pakako M. K. Ciurlionio kelių preliudų. Jų interpretacija koncertuose dažniausiai praeina pareigingai tiksliai, bet be didesnio užsidegimo. Dabar, skubotai įterpus Gudauskienės kūrinius, kai kurie klausytojai susimaišė praradę nuovoką: ar grojamas Chopinas, ar Gudauskienė, ar Ciurlionis. Bet, tiesą pasakius, ne varduose esmė, muzikoje.

Smetonos malonu klausytis. Jauti, kad pianistas bendrauja su fortepijonu mąstydamas. Jiebtinkamiesiems skambesio. Ne-

skuba. Visu kūnu neužgula instrumento. Technika jam nesukelia problemų. Kairė neatsilieka nuo dešinės. Nėra polinkio į perdėtą teatrališką virtuozizmą. Tai geros savybės. Deja, šiame koncerte kai kurias vietas užgula monotoniškos šešėliai. Stigo sodresnio spalvingumo, kai kur reikiama tempo bei lankstesnio niuansavimo. Pianistas Vytautas Smetona sugeba kruopščiai išgiltinti į grojamą dalyką, bet jam pravartu įtikinti klausytojus, kokia nuostabi muzika virpa šiame interpretaciniame susimastyme.

Koncertą suruošė Los Angeles Lietuvių jaunimo sąjunga, pelną skirdama būsimam Pasaulio lietuvių jaunimo kongresui. Šį rudenį bus išleista Vytauto Smetonos plokštelė, įreikiuota š.m. sausio mėn. Clevelande.

Pr.V.

Šių metų Lietuvos fondo vajuos užbaigimo iškilmėse, Chicagoje, spalio mėn. 28 d. Kaiba Peino skirstymo komisijos pirmininkas dr. Kazys Ambrozaitis. Greta matyti čekius gavusieji: muzikinę stipendiją gavęs stud. A. Kaminskas; Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos pirmininkė Gabija Juozapavičiūtė, priėmusi paramą Jaunimo kongresui; už kalbą dr. K. Ambrozaitis stovi Jonas Kučėnas — Lituanus administratorius, greta — Povilas Gaučys, kuriam buvo įteiktas Kultūros tarybai skirtas čekis, ir pačioje dešinėje — Mečys Šilkaitis, priėmęs sumas, skirtas švietimo reiklams Pietų Amerikoje.

Nuotr. J. Kuprio

Rizikavau savo gyvenimu

(Atkelta iš 2 psl.)

mokamos ne laiku ir už paklaidas buvo baudžiama poros litų išskaitymu. Bandžiau dėl to kalbėtis su Valaičiu. Mielas vyras, bet vis kartodavo, kad tokia esanti pas juos tvarka. Po trijų mėnesių gavau ir aš baudą... Atspaudžiau automatu vieną knygą, o ši mašina pagauna kartais du lapus iš karto, ir lieka viduriniai puslapiai be teksto. Rišykla numėšė vieną knygą egzempliorių Valaičiui ir pataikė tokį, kur buvo keletas tuščių puslapių. Išrašė man dviejų litų baudą. Gaunu ją į rankas, pasirašau ir pridedu priedą: "Pasitraukiu iš darbo!"

— Parašau laišką Rutenbergui į Klaipėdą, kad "Žaibas" mane "nutrenkė". Gaunu atsakymą: "Grįžk pas mus", ir grįžau. Rutenbergui papasakojau apie Juozą Steponavičių, gerą rinkėją. "Bandyk jį čia gauti", — pasakė, ir aš jį iškviečiau. Turėjau bent mielą draugą tarp svetimų vokiečių.

Rutenbergas mažai sėdėjo namie: važinėjo į Leipzigo muges, į Londono Printing Exhibition, į Paryžiaus ir Karaliaučiaus panašias parodas. Spaustuvės darbas buvo didele dailimi ant mano rankų...

— Kiek laiko išbuvai antrą sykį Klaipėdoje?

— Pusantrų metų. Po to atsidičiau Šiauliuose, kviečiamas į Vilties spaustuvę.

— O kaip Rutenbergas, ar lengvai išleido?

— Gal ir nelengvai, bet jis mane suprato. Su juo valgydavom restoranė Kartą jam sakau: "Mane kviečia Viltis spaustuves vedėju". Jis palgalvojo ir sako: "Kol aš čia esu, tu aukščiau neiškili. Jei nori iškilti, eik — Viltis gi tautininkų". Taip atsiveiknom geru.

(Bus daugiau)

Filmų įvairumai

STASE SEMENIENE

• Joseph Ehret, **BLICK IN DIE ZEIT**. Eine weltpolitische Umschau. Leidinys 52 psl., išleistas Baselyje, Šveicarijoje, 1978 m.

Tai vėl viena vokiečių kalba parašyta prof. J. Ereto politinių bei istorinių svarstymų įžvalgi studija. Viskas joje aktualu, viskas šiandieniška, bet ir įjiekant tam šiandienišku-mui šaknų artimesnėje ir tolimesnėje praeityje. Tai ne daugiau ar mažiau lokalinė, bet kone visą pasaulį apimanti, gal net jo likimą lemianti problema, kurią autorius su dideliu igudimu kūrtena.

Leidiny suskirstytas į šiuos penkis skyrius: I. Die Bipolarität nach dem zweiten Weltkrieg, II. Das neue Maechten-dreieck — USA, Die Volks-republik China, Die Sowjet-union, III. Die Sowjetunion auf dem Weg zur globalen Herrschaft, IV. Europa — unsere groessere Heimat, V. Und wir Schweizer?

• MŪSŲ ŽINIOS, 1978 m. spalio mėn. 8 d., Nr. 10. Lietuvių jėzuitų ir Jaunimo centro Chicagoje dvisavaitinis biuletenis. Redaguoja Antanas Saulaitis, Administruoja P. Kleinas. Redakcijos ir administracijos adresas: 5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636. Siunčiant paštu, bent 5 dol. metams, atskiras egzempliorius — 25 centai.

Numeris kupinas įvykių, kurie Jaunimo centre ir kitur buvo vėlyvą pavasarį, praėjusią vasarą ir jau poatostoginėmis savaitėmis. Daug aprašų, daug nuotraukų, smagus pasiskaitymo ne vien tik čekiečiams.

"A WEDDING" yra Roberto Altmano naujausias filmas, susuktas Chicagoje, ir kurį galima būtų pavadinti tragikomedija vestuvėse. Robert Altmanui besukant prieš-paskutinį filmą Chicagoje, jis su-sižavėjo mūsų miestu, jį pamėgo, pažadėdamas sugrįžti čia ir pasta-tyti "Vestuves".

Altman pradeda savo filmą labai iškilmingai ir su ceremonijomis, pačiam vyskupui sujungiant jaunuosius sutuoktuvėse. Jaunasis (Desi Arnaz Jr.) ir jaunoji (Amy Stryker) atrodo tokia "ideali" pora, staiga pasijunta atsidūrusi lyg chaoso: pats vyskupas susimaišo savo žodžiuose, už jo palūpų fotografai, lyg meškos, nerangūs, ir kitos bėdos užgrūna, kaip įprasta Altmanui amerikietiškoj komedijoj.

Atrodo, lyg Altman mums su dideliu pasigėrėjimu paberia kone pusę šimto charakterių, kuriuose žiūrovas tik filmo gale pradeda atpažinti, o ką jau bekalbėti apie gerą susipažinimą su tais charakte-riais. Pagaliau, ir gyvenime sunku vestuvėse susipažinti su visom pusėserem ar pusbroliais, pakam-piais slampinėjančiais.

Filmas, prasidėjęs komedija, brenda į išvirsinį socialinį stebėjimą, tada nugrimsta į asmeninius atidengimus, kurie kartais yra tra-giški, o kitais momentais visiškai komiški. O tada Altman pakiaša mums staigmeną, ir tai ne vieną. Altman nepalieka nieko ramiai — nei "idealių" jaunųjų, nei jų tėvų, nei giminių...

O žiūrovas, slankiodamas tarp charakterių vestuvėse, sužino jų dramas, drameles. Šalia pagrindinės intrigos rutuliojasi ir aibė mažesnių intrigelių.

Jaunosios motina (Carol Burnett) — tokia "saldi" ir pilna senų tradicijų, kol... tėvas (Paul Doolley) — vulgarus girtuoklis su al-pnybe... jauniausioji jo dukra, jaunosios sesuo (Mia Farrow) — kenčia už savo plūškystes...

Ir taip apščiui žvaigždžių charak-terijų rolių — Geraldine Chap-lin, Howard Duff, Vittorio Gass-man, Lillian Gish, Lauren Hutton, Viveca Lindfors, Diana Merrill, Nina Van Pallandt atidengia savo nešvarią praeitį, pamėginą vaistu,

Leonardas Andriekus

Nuotr. V. Mažello

Poetas Leonardas Andriekus Chicagoje

Ryšium su lapkričio mėn. 11 d. "Aidų" žurnalui paremti rengiamu koncertu Chicagoje atvyksta prie šio žurnalo leidimo bei redagavimo versmų artovis poetas Leonardas Andriekus. Tai proga lapkričio 10 d. (penktadienį) 7 val. 30 min. vak. Jaunimo centro kavinėje rengiama kultūrinė vakaronė su poetu L. Andriekum. Vakaronėje savo kūrybą skaitys pats svečias poetas. Apie Andriekaus poeziją tars žodį Povilas Gaučys, įskodamas jai vietos šių dienų poezijos raidoje ir lygindamas ją su poeto amžininku nikaraguelio Ernesto Cardenal ir ispano Blas de Otero kūryba. Visa tai dar bus papildoma iliustracinėmis aktorės Daivos Markelytės deklamacijomis. Kultūrinių vakaronių lankytojams šitas vakaras įsidėmėtinas.

Lietuviai PEN klubų konferencijoje

Viso pasaulio rašytojus apjungiančių PEN klubų konferencijoje, vykusioje spalio 12 — 14 d. Barcelonoje, Ispanijoje, dalyvavo ir lietuviai: Tomas Venclova ir Stasys Goštautas. Jie čia atstovavo lietuviams PEN klubų egzistines organizacijos amerikiečių skyriuje. Konferencijoje jie dū kėlė lietuvių intelektualų bei rašytojų situaciją okupuotoje Lietuvoje, darė žygį įkalinto ir ištremto V. Petkaus įkalinto. Tai proga pasikalbėjimai su Tomu Venclova ir Stasiu Goštautu buvo atspausdinti trijuose didžiųjų Ispanijos laikraščiuose, jų tarpe ir milijoninį tiražą turinčiame stambiausiame šalies dienraštyje "El Pais de Madrid". Prieš Tomo Venclovos ispaniškąsias šios reikšmingos išvykos pūdzius "Draugo" kultūriniai priede spausdinsime kitą savaitę — lapkričio mėn. 11 d.

Elenos Urbaitytės paroda New Yorke

Jau ne kartą lietuvių ir amerikiečių galerijose matyta dailininkė Elena Urbaitytė vėl pasirodė savo parodai New Yorke. Jos tapybų ir kolažų paroda nuo lapkričio 2 d. iki lapkričio 22 d. vyksta Merrick Wing Gallery patalpose. L. I., New York (2369 Merrick Ave., Merrick, N. Y. 11566; telef. 516 — 379-3486).

girtuokliavimą, svetimoteriavimą, iškrėpimus ir apščiui kitų nedorybių.

Gera tai medžiaga farsui ar satyrui, bet, žinant Altmano entencijas ankstesniuose filmuose, jis nori visada parodyti ir gilesnę prasmę. Todėl čia neatidengėme nei turinio, nei jo staigmenų. Stebėtina, kaip filmas gavo PG klasifikavimą (net vaikams žiūrėtina su tėvų palyda).